

ПУЛІТОРЫ

Нагадаем, што пяць гадоў таму ў Бягомлі стартаваў унікальны італьяна-беларускі праект, мэта якога — сацыялізацыя выпускнікоў Бягомльскай дапаможнай школы-інтэрната для дзяцей-сірот, галоўным чынам тых, якія накіроўваюцца ў дом інвалідаў. Але не толькі.

Напрыклад, Каця, на вяселле якой мы прыехалі, пасля школы-інтэрната і вучылішча была накіравана на працу, дзе яе пасялілі ў барак, што не ацяпляўся. Яна не вытрымала і праз некалькі месяцаў вярнулася ў Бягомль, чатыры гады жыла ў «Доме Пінокія». Затым Каця жыла ў прыватным доме, які купілі італьянцы. Потым, ужо разам з будучым мужам, — у аднапакёўнай кватэры з агульнай кухняй, якую вылучыў пасяляковы Савет.

Дзіма таксама скончыў вучылішча і паехаў у Талачынскі раён, дзе і зараз жыве шмат яго сваякоў. Але жыццё са сваякамі, якіх раней цалкам задавальняла, што хлопчык рос у інтэрнаце (дарэчы, якіх яго жыццё і цяпер не надта цікавіла), аказалася не простым. Праз год Дзіма вярнуўся ў Бягомль. Цяпер ён працуе ў лясной гаспадарцы. Апошнім часам Каця і Дзіма зноў жывуць у «італьянскім» доме, бо ў іх камунальным пакойчыку вельмі холадна.

Сустрэкаў нас гаспадар дома Саша Лукін. Ён стаў на ганку і раскідаў соль, напэўна, каб не было спізка: бетонныя прыступкі, як і даволі крутая сцежка да брамы, былі пакрытыя лёдам.

Гэты дом купілі італьянцы па-за рамкамі праекта «Пінокія», яшчэ да яго пачатку, на прыватныя грошы. Між сабой яны называюць яго «Пуліторы», ад італьянскага слова pulitori — паліроўка, шліфоўка. Напэўна таму, што тут, акрамя Сашы, перыядычна жывуць маладыя людзі, усё тых жа выпускнікі школы-інтэрната, якія па тых або іншых прычынах не ўжыліся ў іншых месцах. Ёсць у гэтага дома і своеасаблівы аякун — **Марыя ЖУР**, якая дапамагае насельнікам Пуліторы вырашаць усе праблемы.

«Пуліторы» стаў свайго роду правобразам Дома мастацтваў і рамёстваў «Пінокія». Які, нагадаю, італьянская добраахотніцкая асацыяцыя «Кавала б'янка» з дапамогай спонсараў купіла і абсталявала ў Бягомлі. У «Пінокія» адначасова жылі 8 маладых людзей, выпускнікоў школы-інтэрната. З імі пастаянна знаходзіліся выхавальніцы, праводзіліся майстар-класы, заняты па арт-тэрапіі, рэабілітацыйныя мерапрыемствы. Як вынік — тром удзельнікам праекта была знятая група інваліднасці. Праўда, нахонт зняцця інваліднасці дырэктар Докшыцкага тэрытарыяльнага цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва **Марыя КУРДЭКА** выказвала журналісту «Звязды» сумненні, але наколькі сур'ёзныя падставы для такіх сумненняў, высветліць не ўдалося. Ва ўсякім разе эфект, які меў праект «Пінокія»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

для сацыялізацыі выпускнікоў інтэрната, прызнаюць усе.

Калі праз 4 гады «Дом Пінокія» нечакана закрылі докшыцкія ўлады, італьянцы, каб рассяліць удзельнікаў праекта, купілі тры двухпакёўныя дамкі і аформілі іх на маладых людзей. Адзін з такіх дамкоў нядаўна згарэў. Дарэчы, Гая і Джавані прыехалі з двума мэтамі: адзначыць вяселле Каці і

Італьянцы гатовыя шукаць грошы на тое, каб перадаваць свой унікальны напрацаваны вопыт па развіцці дзяцей і маладых людзей з асаблівасцямі, па навучанні такіх юнакоў і дзяўчат жыццё паўнацэнным, цікавым і шчаслівым жыццём у грамадстве, а не ў ізаляцыі.

Дзімы і даведацца, якую дапамогу можна аказаць пацярпелым ад пажару.

— А мясцовыя ўлады прапанавалі дапамогу пагарэльцам? — спытала я ў **старшыні Бягомльскага пасяляковага Савета Валерыя МІХАЙЛОУСКАГА**.

— Днямі да іх прыходзілі прадстаўнікі сацыяльных службаў, цікавіліся, у чым тым маюць патрэбу, — неакрэслена адказаў Валерыя Пятровіч. — Напэўна, будзе прымацца нейкае рашэнне.

Пажар адбыўся два тыдні таму, у ноч на 27 лістапада. І размова ідзе пра выпускнікоў школы-інтэрната для дзяцей-сірот — гэта значыць, пра маладых людзей, якім, акрамя грамадства і дзяржавы, няма

ва ад мяне на крэслах. Саша стаў ля печкі. Час ад часу ён правяраў вуглі, каб своечасова закрыць камін. Яшчэ адзін жыхар гэтага дома, Вова Дзмітрыеў, плёскаўся, было чутна, у душы.

Гая і Джавані прыляцелі з Рыма не адны. У пакоі не проста слухала нас, а працавала — здымала на прафесійную відэакамеру ўсё, што тут адбывалася, — **Маша КАЧАН**, таксама выпускніца Бягомльскай дапаможнай школы-інтэрната для дзяцей-сірот. Яна ўжо каля 10 гадоў жыве ў Італіі. Калісьці Машу, ужо дарослую, пасля вучылішча, запрасіла да сябе сям'я, у якой яна раней часта гасцявала дзяўчынкай. Але цяпер Маша жыве самастойна (яе італьянскі «тата» памёр ад раку, а з «маці» адносіны не склаліся). Дзяўчына здымае кватэру, працуе ў сацыяльным кааператыве «Матрошка» кінааператарам і рэжысёрам. Яна аднолькава добра размаўляе на італьянскай і рускай мовах.

Ды і з усімі насельнікамі дома «Пуліторы» Гая і Джавані, якія не гавораць па-руску, гутарылі свабодна, перакладчык патрабавалася толькі для размовы з журналістамі.

Мы разгаварыліся. Спачатку трохі пра сябе расказалі маладыя. Каця прызналася, што вельмі хвалюецца з-за вяселля. Чаму — яна не ведае, проста сэрца б'ецца моцна...

Каця працуе на Бягомльскім заводзе «Ветразь», які, дарэчы, акрамя вузлоў для «Магілёўліфтмаша», выраб-

Кажуць, падобнага вяселля ў Бягомлі яшчэ не было.

ад нявесты ў самым высокім сэнсе гэтага слова. Жаніх увесь час настолькі абаяльна і адкрыта ўсміхаўся, што толькі пры адным позірку на яго ўзнікала ўпэўненасць у тым, што і сёння, і пасля ўсё ў гэтым доме і ў гэтай маладой сям'і будзе добра. Яго знакі ўвагі да нявесты былі клапатлівымі і цёплымі. Па ўсім было бачна, што гэтыя двое — шчаслівыя сваім ціхім шчасцем. Іх шчасце мала залежала ад таго, што адбывалася вакол, але яны з удзячнасцю і радасцю прымалі ўвагу да сябе, з гадоўнасцю выконвалі ўсё, што патрабавалася, і так кахалі адно аднаго, што любілі ўсіх навакол.

«МАТРОШКА»

Немагчыма было не спытаць **старшыню добраахотніцкай асацыяцыі «Кавала б'янка» Гаю Карлеці** пра будучае праекта «Пінокія».

— Праект быў разлічаны на 5 гадоў, — адказала Гая. — Нядаўна гэты тэрмін скончыўся. Але мы працягваем дапамагаць вось гэтым маладым людзям, якія пастаянна школы-інтэрната засталіся жыць у Бягомлі. Дапамогаем таксама тым, хто быў у праекце, але цяпер жыве ў іншых мясцінах Беларусі. Да таго ж, у Рыме сёння жыве і працуе група маладых людзей, былых выхаванцаў Бягомльскай школы-інтэрната, работу якіх мы таксама каардынуем.

Што датычыцца ўлівання новых падлеткаў і маладых людзей у праект, то для гэтага неабходна стварыць і падпісаць новы дакумент. Што, у сваю чаргу, немагчыма без разумення адміністрацыі Докшыцкага раёна ідэі, якая была закладзена ў «Пінокія». У Гаі няма ўпэўненасці, што такое разуменне ёсць.

«Чамусьці ўсе апошнія перамоўныя пачыналіся з фінансаванага пытання і зводзіліся выключна да яго ж, — спрабавала патлумачыць Гая. — Аднак перш чым складаць каштарыс, трэба прааналізаваць вынікі таго, што ўжо ўдалося зрабіць. Адзначыць як станоўчыя, так і адмоўныя моманты. Мы гатовыя выслухаць крытыку ў свой адрас. Трэба абмеркаваць памылкі, якія былі зробленыя. А таксама абмеркаваць саму метадыку, якую мы прапануем. Падрабязна абгаварыць усе нюансы. Знайсці згодзі ў галоўным. А потым ужо казаць пра тое, колькі грошай трэба для працягу праекта».

Гая расказала пра сацыяльны кааператыв «Матрошка», у якім працуе Маша Качан і іншыя былыя выхаванцы Бягомльскай школы-інтэрната ў Рыме. Дзейнасць кааператыва заключаецца ў наступным.

Спачатку ўдзельнікі кааператыва з дапамогай кіраўніцтва складаюць шэраг праектаў, якія на конкурснай аснове падаюць у мясцовыя органы ўлады для сцвярджэння і атры-

мання фінансавання. Частка гэтых праектаў датычыцца работ у школах. Маладыя людзі з «Матрошкі» аб'ядноўваюць вакол сябе падлеткаў, якія маюць тую альбо іншую асаблівасць. Гэта могуць быць як асаблівасці ментальнага і культурнага планаў, напрыклад, у дзяцей эмігрантаў, так і фізічныя або псіхічныя адрозненні. Размова ідзе пра звычайныя агульнаадукацыйныя школы, у якіх разам вучацца здаровыя дзеці і інваліды, італьянцы і інішаземцы.

Мэта такога аб'яднання і ўсёй работы, якую праводзіць «Матрошка», — дасягненне роўнасці паміж рознымі. «Дзіця з пэўнымі асаблівасцямі можа не ўмець рашаць матэматычныя задачы, нават не ўмець лічыць грошы, — кажа Гая, — але яно ад гэтага не горш за астатніх і мае не менш правоў на шчасце, на выказванне сваіх пачуццяў, эмоцый, думак».

Маша Качан паказала дыск з адным з апошніх фільмаў, які «Матрошка» зняла разам з 10-гадовымі італьянскімі школьнікамі. Фільм прысвечаны небажэспцы камп'ютарнай залежнасці. Вынікам іншага праекта стала кніга — гэта першая літаратурная спроба дзяцей. Яшчэ адзін альбом змяшчае дзіцячыя малюнкы...

Акрамя таго, сацыяльны кааператыв «Матрошка» здымае сюжэты для аднаго з тэлевізій-

11. Калі яго спыталі, чаму так атрымліваецца, ён сказаў, што яму хочацца спаць. Тады кіраўніцтва кааператыва даручыла яму вельмі адказную частку праекта, цяпер у яго адсутнасць спынялася ўся работа. Калі хлопец зразумеў, што яго дзейнасць вельмі важная, ён стаў прыходзіць раней за астатніх.

Нешта падобнае на «Матрошку» задумвалася і ў Бягомлі, калі адкрываўся «Дом Пінокія». Шкада, што мясцовыя ўлады не дастаткова зацікавіліся вопытам асацыяцыі «Кавала б'янка».

У Докшыцах ёсць цэнтр дзённага знаходжання інвалідаў, куды прыходзяць самыя розныя людзі і разам бавяць час, глядзяць тэлевізар, займаюцца рукадзеллем, гатуецца ежу, гуляюць у шахматы... Гэтакі ж цэнтр, але толькі для выпускнікоў школы-інтэрната ў Бягомлі, маюць на ўвазе сацыяльныя службы раёна і зараз. Яны мяркуюць, што італьянцы гатовы яго фінансаваць. Але італьянцы гатовыя шукаць грошы на тое, каб перадаваць свой унікальны напрацаваны вопыт па развіцці дзяцей і маладых людзей з асаблівасцямі, па навучанні такіх юнакоў і дзяўчат жыццё паўнацэнным, цікавым і шчаслівым жыццём у грамадстве, а не ў ізаляцыі. І пры гэтым жыць так, што і грамадства, і самі маладыя людзі пра гэтыя асаблівасці забываюць, сапраўды становяцца роўнымі з астатнімі. Творчымі, ініцыятыўнымі, здольнымі не проста сябе ўтрымліваць, але ствараць нешта новае.

Вяселле Каці і Дзімы стала вынікам беларускай часткі праекта «Пінокія». І італьянскаму боку шкада, што адміністрацыя раёна не ўзяла ў гэтым вяселлі ўдзелу. Не адбылося і сустрэчы прадстаўнікоў «Кавала б'янка» з адміністрацыяй раёна для абмеркавання вынікаў сумеснай 5-гадовай працы і перспектывы.

ПАЧАТАК
...Аднак час за размовай прайшоў хутка. Усіх мужчын выгналі з пакоя, і Гая стала дапамагаць нявесце апрацаваць вясельную сукенку. Потым фотакарэспандэнт «Звязды» зрабіла нявесце макіяж, бо аказалася, што больш няма каму. Каця паглядзела на сябе ў люстэрка і раптам расплакалася.

— Што, не дабаеца? — спужалася Марына Бегункова.
— Я ніколі не была такой прыгожай, — скрозь слёзы прамовіла Каця...

Кажуць, падобнага вяселля ў Бягомлі яшчэ не было.
Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.
Фота
Марыны БЕГУНКОВАЙ.

г. п. Бягомль.

Гая Карлеці і Джавані Сансонэ выконвалі на вяселлі Каці і Дзімы ролю пасажоных бацькоў.

каму дапамагчы. Італьянцы, дарэчы, прывезлі 10 вялікіх торбаў з адзеннем і абуткам. Яны толькі за перагрук заплацілі 145 еўра...

Міжволі згадваюцца словы намесніка **старшыні Докшыцкага выканкама Міхаіла МАРКАЎЦА**, якія ён казаў яшчэ ўвосень падчас нашай сустрэчы. Ён казаў пра тое, што выпускнікі Бягомльскай школы-інтэрната — не толькі жыхары раёна, але і грамадзяне Беларусі, і што таму мясцовыя ўлады не могуць стаяць убаку, калі да іх прыязджаюць італьянцы. Гэта выказванне можна разумець па-рознаму. Хочацца верыць, што прадстаўнікі адміністрацыі раёна меў на ўвазе не меншую гадоўнасць дапамагчы маладым людзям, калі ўзнікнуць у тым патрэба.

МАЛАДЫЯ

...Нявеста і жаніх, яшчэ не апранутыя, сядзелі на табурэтках у праходным гасцявым пакойчыку. Я — насупраць на канапе, Гая і Джавані — спра-

ляе дрэваапрацоўчыя машыны, міні-культыватары і здрабняльнікі кармоў для прыватных гаспадарак і дачнікаў. Атрымлівае Каця каля 600 тысяч рублёў.

Дзіма таксама задаволены сваёй працай, і на працы, кажа, задаволены ім. Спачатку, праўда, яму было цяжка. Аднак свежае паветра і фізічныя напружкі, відавочна, дабротворна на яго ўплываюць. Дзіма абсякае галлё на дрэвах. Мы міжволі любаваліся яго накачанымі мускуламі і ззяючым тварам. Хоць у апошнім вінавата, напэўна, Каця, а не Бягомльскай лясная гаспадарка, у якой Дзіма працуе. Атрымлівае Дзіма не нашмат больш за сваю нявесту.

Ніхто са сваякоў маладых на вяселле не прыехаў. У Каці бацькі сядзяць у турме. Сваякі Дзімы пра вяселле ведаюць. Родная сястра — таксама ўдзельніца праекта «Пінокія», гэта яе дом згарэў, — прыйдзе на святочную вясцеру ў кавярні. Цётку, якая жыве ў Віцебску, не адпусцілі з працы...

На маладых прыемна глядзець. Па-першае, таму, што яны ніколі не выстаўляліся, трымаліся натуральна і вельмі спакойна. Яны не дэманстравалі сваіх пачуццяў, мала размаўлялі, уважліва слухалі іншых. Часам нават здавалася, што гэта зусім не яны сёння — галоўныя асобы дня.

Разам з тым ад нявесты зыходзіла чыстае, пясчотнае, трапяткое святло, якое можа зыходзіць толькі

Маша Качан, выпускніца Бягомльскай дапаможнай школы-інтэрната для дзяцей-сірот, сёння — прафесійны аператар, жыве і працуе ў Рыме.

Гродненскі філіял РУП «Інститут нерухомасці і ацэнкі» **суб'ект, што аўкцыён па продажы імушчэства** **Открытого акцiонерного общества «Гродноблaвтотранс»** **23 декабря 2010 года НЕ СОСТОИТСЯ.** **О дaтe проведения аўкцыона будeт сoбщeно дoпoлнитeльно.**